

**А.С. Міносян**, канд. іст. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

**І.П. Коршунова**, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

**Н.В. Чорна**, канд. іст. наук, проф. (*ХНУРЕ, Харків*)

## **БАГАТОПАРТІЙНА СИСТЕМА В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ**

Одним з основних інститутів громадянського суспільства, який дає йому можливість впливати на державну владу, є політичні партії. Політичний плюралізм та багатопартійність – це природне явище демократичного розвитку. Механізми входження нашої держави в цивілізований європейський та світовий простір мають бути відпрацьовані з урахуванням існуючих стандартів життя, взаємин і розвитку, загальноприйнятих у демократичних країнах.

Наприкінці ХХ ст. відбулося становлення багатопартійної системи в Україні. Виникнення партій у нашій країні пов'язане з формуванням громадських організацій і рухів, метою яких є участь у системі управління суспільством та взяття на себе відповідальності за результати цієї діяльності. Політичні партії, відповідно до положень Конституції України починають відігравати дедалі помітнішу роль у суспільно-політичному житті України. Це позитивний факт, бо політична різновекторність є об'єктивним відображенням розмаїття суспільних інтересів та плюралістичності самого суспільства.

Характер партійної системи впливає на взаємодію законодавчої і виконавчої влад, виступає відображенням соціальної структури громадського цілого. Проте, партійна система в Україні все ще не набула тієї якості, про яку говорить М. Дюверже, характеризуючи поняття партійної системи. У кожній країні протягом більш або менш тривалого часу кількість партій, їх внутрішня структура, ідеологія, відносні розміри, їх альянси і типи опозицій набувають певної стабільності. Цей стабільний ансамбль і утворює систему партій. Якщо в країні переважають кількісні показники партій, а не їх якісна діяльність, тоді, як каже М. Дюверже ми маємо справу не з багатопартійністю, а з діаметрально протилежним явищем – відсутністю політичних партій. Ще гіршою є та ситуація, коли між цими випадковими кланово-партійними угрупованнями та суспільством взагалі втрачається будь-який можливий зв'язок.

На жаль, в сьогоденній Україні яскраво виражене стрімке зростання кількісних показників партій та падіння їх якісних ознак. Ми можемо спостерігати ситуацію, коли політичною партією називають переважно професійні, аматорські, дискусійні об'єднання невеликої

кількості громадян, електоральна база яких складає незначний відсоток від загальної кількості населення. Такі «партії» навіть самі не бажають боротися за владу, брати участь у формуванні владних структур і здійснення влади. Проте, в Україні мали місце створення політичних партій під окремого кандидата, діяльність яких завершувалася майже одночасно з отриманими кінцевими результатами, як правило, негативними. Інший приклад: втрата політичного лідера в особі колишнього Президента поставила під сумнів існування навіть такої чисельної і структурованої організації, як Партія регіонів. Щось схоже відбувалося з іншими політичними партіями, «загостреними» під ймовірного переможця, з використанням потужного адміністративного ресурсу. Нарешті, не менше значення має і послідовність у діяльності і програмних положеннях тієї чи іншої політичної партії, її зв'язок з попередньою історією, традиціями та ін., що є запорукою наявності постійного, традиційно ідеологічно витриманого електорату.

Партії виконують свою роль лише тоді, коли репрезентують певну соціальну групу, консолідовану за певним принципом: політичним, економічним, етичним, культурним тощо і слугують засобом артикуляції її інтересів на загальнодержавному чи регіональному рівні. Лише в цьому випадку кількість партій може бути розглянута у термінах багатопартійності. Відсутність у державі розвинутої партійної системи, слабкість партій свідчить про слабкість демократії, що яскраво висвітлювалося під час останніх подій в Україні.

Партії як виразники економічних і політичних інтересів різних соціальних груп повинні бути глибоко зацікавлені у збереженні єдності соціуму, а напрацювання законодавчої бази для збереження соціально та політично відповідальної участі політичних партій у здійсненні державної влади є найактуальнішим завданням. Це сприятиме подальшій структуризації суспільства, персональній відповідальності лідерів партій та представників виконавчої влади за здійснювану ними державну політику й стане ще одним кроком на нашому шляху до громадянського суспільства.

Сучасна політична ситуація в Україні, очікувані президентські й, можливо, парламентські вибори повинні дати відповіді на вірогідність вирішення цього найважливішого питання.